

ПОРАДИ ЮРИСТА

КОМЕНТАРІ ПРАВНИКІВ, ПОЛІТОЛОГІВ, ЕКОНОМІСТІВ, ФАХІВЦІВ ТА ЕКСПЕРТІВ

ЧЕРВЕНЬ
№ 6 (177) 2025

Стор. 4

**АДВОКАТ АНДРІЙ ШАБЕЛЬНИКОВ:
Я ПРИХИЛЬНИК ТОГО, ЩОБ ПОВЕРНУТИСЯ
ДО МОРАТОРІЮ НА ПЕРЕВІРКИ БІЗНЕСУ**

ЧИТАЙТЕ В НОМЕРІ:

ЯК ОСКАРЖИТИ ВИСНОВОК ВЛК?

Як оскаржити новий висновок комісії військовозобов'язаними, які раніше були визнані обмежено придатними

Стор. 2

КОМПЕНСАЦІЯ ЗА КОМУНАЛКУ ДЛЯ ВПО

Новий порядок, затверджений Урядом, щодо компенсації за житлово-комунальні послуги, які були спожиті ВПО

Стор. 3

ЩО ПОТРІБНО ДЛЯ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ БУДИНКУ?

Перелік документів, який потрібен для нотаріального посвідчення договору купівлі-продажу будинку

Стор. 6

ПОРЯДОК ПРИПИНЕННЯ ГАЗОПОСТАЧАННЯ

Який порядок припинення газопостачання для побутових споживачів?

Стор. 7

Всеукраїнська інформаційно-правова газета

Виходить за підтримки Українського інституту політики та Правозахисної організації «Спільна Мета»

Інформаційно-правовий портал
www.porady.org.ua →

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ - 49801

Кожному гарантується право знати свої права і обов'язки

Ст. 57 Конституції України

АДВОКАТ АНДРІЙ ШАБЕЛЬНІКОВ: Я ПРИХИЛЬНИК ТОГО, ЩОБ ПОВЕРНУТИСЯ ДО МОРАТОРІЮ НА ПЕРЕВІРКИ БІЗНЕСУ

Андрій Шабельніков, керуючий партнер Адвокатського об'єднання «EVRİKA LAW», голова Комітету НААУ з питань інвестиційної діяльності та приватизації у ексклюзивному інтерв'ю кореспонденту видання «ПОРАДИ ЮРИСТА» Віталію Гузію (Київський реаліст) розповів про геополітику, економіку, інвестиції та податки в Україні в умовах повномасштабної війни.

Віталій Гузій: Нещодавно була підписана та ратифікована «Угода про копалини» між Україною та США. Що отримує Україна, на ваш погляд? Який сенс від цієї угоди для США? Чи посприє ця угода економічному росту, притоку інвестицій, можливостей для відбудови України? І чи може Україна сподіватися на цю угоду як на певну гарантію безпеки?

Андрій Шабельніков: Як юрист, який захищає інвестиції і, в тому числі, пропагує інвестиції в Україну, я вважаю, що це нові можливості для країни. І це пряма інвестиція, тому що Україна отримує, згідно даної угоди, ноу-хау тих же Сполучених Штатів в цю сферу. Нові технології, розробка родовищ, які не розроблялись, це вже прямий приток інвестицій. Якщо це будуть території, які зараз окуповані і вони будуть звільнені задля того, щоб інвестори (в тому числі США) могли розробляти ці родовища, я вважаю, що це плюс.

Є питання до Конституції, адже рідкоземельні метали – це власність українського народу. Тому через Верховну Раду і відбувається процес ратифікації, щоб легалізувати дану угоду і щоб інвестори могли прийти в Україну.

Будь-які інвестори, тим більше під час дії військового стану – це плюс для економіки, це надходження до державного бюджету, це нові робочі місця.

Я, як правник, не можу коментувати політичні аспекти, ми виключно зосереджуємось на економічній та інвестиційній площинах і плюсах.

Щодо ризиків даної угоди, Конституцію я вже

навіть і в суспільстві, звичайно, будуть і прихильники і опоненти цього питання. Але щодо того, що ми отримуємо інвестора, який прийде у сферу, де маючи просто копалини і не маючи технологій, які мають США та не маючи таких можливостей вкладати в розробку цих родовищ, ми тільки виграємо.

Люди отримають прибуток, держава отримує прибутки, з'являться робочі місця і це буде каталізатором для розвитку. Після цього і інші сфери залучатимуться і іноземні інвестори більш спокійно будуть заходити на український ринок.

Сполучені Штати, інвестуючи в Україну, своїм прикладом покажуть, що це дієво, показуючи приклад і іншим інвесторам.

Віталій Гузій: А яким статтям Конституції чи інших законів України ця угода наразі може протирічити? І якщо вона протирічить певним законодавчим положенням, чи може це бути підставою для оскарження цієї угоди наступниками української чи американської влади?

Андрій Шабельніков: Щодо юридичних аспектів, нам невідомий повний текст адже угода частково засекречена.

Загалом, будь-який документ, будь-яку угоду може бути оскаржено. І в тому числі цей документ, як зі сторони України так і зі сторони Сполучених Штатів Америки. Це банально, може бути позов будь-якого громадянина України, керуючись 13 статтею Конституції адже головний ризик – відповідність або не відповідність цій статті (що надра є власністю українського народу).

Ми знаємо, що фінальна редакція, в якій ця угода була прийнята, суттєво відрізняється від першої редакції, в якій США вимагали визнати раніше нададу нам американську допомогу в якості кредиту. І там фігурувала ще сума у 350 мільярдів доларів яка, де-факто, по різним оцінкам в 3,5 рази перевищувала реальну допомогу, яку нам Штати надали за 3 роки війни.

Віталій Гузій: Нещодавно звучали пропозиції

стосовно обмеження краткових переказів між фізособами в Україні та оподаткування діяльності онлайн-сервісів (таких як OLX, Uber, Glovo тощо). Чи не сприятиме це збільшенню тіншових операцій?

Андрій Шабельніков: Це дуже цікаве питання і воно хвилює тисячі людей. Банально виставивши свою стару коляску на OLX до цієї людини можуть виникнути з часом питання у податкової інспекції.

Головна стратегія податківців і лобістів даних ініціатив – це збільшення надходження до бюджету. Але чи правильно це і чи збільшаться надходження до бюджету? Всі ми розуміємо, що від цієї ініціативи шалених доходів бюджет не отримає.

Щодо обмежень і контролю руху карткових операцій, я вважаю, що навпаки ми маємо стимулювати збільшення цих рухів, адже якщо в людини більше коштів, вона більше може витрачати, відповідно, економіка стає більш активною. А обмеження можуть мати певне місце лише для того, щоб зменшити, наприклад, тіншову частину.

Будь-яка людина може і мільйон витратити, і десять. Якщо вона цей мільйон заробила в правовому полі, сплатила податки, перерахувала собі на карту, чому вона не може витратити в один місяць ці мільйони? Абсурдне питання. Може і має витратити і, особливо, якщо це придбання товарів національного виробника – це ж пряма інвестиція ВВП.

Так, певні випадки можуть підпадати під моніторинг. Наприклад, якщо у людини ніколи не було в обігу по карці більше п'яти тисяч гривень, а вона перераховує раптово мільйони, то в неї можуть запитати підтвердження цих надходжень. Але це індивідуальні кейси, які і так існують.

Що стосується малого бізнесу, то все, що приносять будь-які обмеження – це закриття тисяч ФОПів щомісяця.

Чому так відбувається? Тому що йде збільшення фіскального тиску, який навпаки призводить до ще більшої «тінізації».

Віталій Гузій: З початку повномасштабної війни в Україні бізнес отримав від держави підтримку, зокрема, податкові пільги, мораторії на перевірки, пільгові кредити тощо. Це допомогло бізнесу вижити. Наразі більшість цих пільг скасовано, мораторії відмінено. Окрім цього, з кожним днем посилюються мобілізаційні заходи, що викликає кадровий дефіцит. Як в таких умовах існувати підприємництву в країні і що, на Ваш погляд, повинен зробити уряд для забезпечення балансу між обороноздатністю та економічним тилом?

Андрій Шабельніков: В перші місяці повномасштабної війни уряд демонстрував лояльний підхід до бізнесу і демонстрував намагання зберегти бізнес, зберегти економіку. Ми бачили зменшення або навіть звільнення взагалі від податкового навантаження, мораторії на перевірки, ми бачили правильні кроки які і зараз є актуальними. Ніхто ж не сказав, що у нас в економіці стало все добре.

Дійсно, наразі відновлені податкові перевірки, але ми не спостерігаємо зараз критичне збільшення їх проведення. Тому що, напевне, все ж таки є здоровий глузд і є розуміння того, що це не на часі.

В цьому я прихильник того, щоб повернутися до мораторіїв, повернутися до зменшення податків, адже їх поновлення чи збільшення буде заважати бізнесу і економіці працювати. А якщо не працює економіка, то і надходження до бюджету, а також і надходження на Збройні сили припиняються.

Це як тактика вижато лимона. Наприклад, беремо підприємство, збільшуємо податки, вижимаємо все, приходять перевірки, кладе всіх в пол, обшук. Далі кримінальне провадження, якщо велику суму недоплати «намалювали» або контрагента підозрілого придумали. Залишки додаємо, ще десь там щось донараховуємо, накладемо арешт на рахунки і все, підприємство банкрут. Що далі робимо? Далі кажемо, що ось у нас щось все погано. Треба щось робити, якісь парки індустріальні, якісь умови для когось специфічні.

Навіщо? Одні правила гри для всіх – це меседж я, в тому числі, як голова комітету з інвестицій і правник, який захищає бізнес вже десяти років, пропагандую.

Невигідно підприємству платити 50% податку на заробітну плату. Треба, щоб це не покриває ні пенсійний фонд, ні інші видатки бюджету, але це є необхідність. Ті самі 10-20% і дайте перехідний період адаптуватись бізнесу, поки не закінчиться військовий стан.

А потім можна вже і перевірки проводити і тих, хто не виконував умови, притягати до відповідальності.

Що стосується бронювання працівників від мобілізації тут, на жаль, не можна сказати, що є механізм, який допоможе будь-яку сферу забронювати і працювати.

Чомусь багато в цій сфері перекосів. З чого виходить уряд? З критичності. Такий термін був, але медіа і виробники електронних сигарет були під критичною інфраструктурою.

Тут важко говорити, тому що це обороноздатність країни і ми на тонкій грані, адже ми маємо мати в цій державі і адвокатів, і будівельників, і водіїв швидкої допомоги для того, щоб державний механізм працював.

На зараз ми абсолютно цього не маємо, є чіткий план Міноборони і він полягає в тому, що треба певну кількість людей мобілізувати. Тому є випадки, коли приходять людина бронюватися і в нього є підстави, але він не на обліку. Його в ТЦК ставлять на облік і одразу відправляють в «учебку».

Чи правильно це? Ні, не правильно. Він же ж повідомив працівника ТЦК, що він буде забронюваний, що його підприємство взяло на роботу та подає на бронювання. Але вони його мобілізують.

Я прихильник економічного бронювання. Мова йде про дві моделі: або фіксована сума з працівника, умовно 20-30 тисяч гривень, або це відсоток від того, що сплачує підприємство.

Але деяка частина суспільства вважає це відкупом багатих від свого обов'язку. Однак, з іншої сторони, цей відкуп і так

відбувається, просто він знаходиться в тіні і користь від нього отримує не держава, а просто можновладці та корупціонери. Це ж реальний механізм залучити живі гроші в економіку і в обороноздатність країни.

А що ми маємо на даний час? Ми про це тільки говоримо, декілька проєктів є, але вже більше двох років нічого не реалізовано. А потенційно обсяг надходжень до бюджету від економічного бронювання це орієнтовно 500 млн грн щомісяця.

Віталій Гузій: Повертаючись до правових особливостей військового стану, при яких все ж таки вплив держави збільшується, чи відомі вам факти силового рейдерства приватної бізнес-власності, які здійснені за рахунок зловживання державою військовим положенням?

Андрій Шабельніков: Дійсно є перекося, вони більше стосуються, напевне, десь правоохоронних органів. Я можу навести приклад із власної практики, коли діяльність підприємства була паралізована цілодобовим обшуком протягом більше ніж 3 доби.

Забрали всі комп'ютери, сервери, бухгалтерія паралізована, працівникам забронювано користуватись своїми робочими місцями. Потім, щоб зняти арешт потрібно йти до суду, суд відмовляє, далі йдеш в «апеляцію», вона може скасує, а може і ні. І це все може тривати місяцями або роками.

А як працювати підприємству, як відновити ту інформацію, якщо не була вона десь на серверах, а все на комп'ютерах? Ніяк.

Тому дійсно такі випадки є і ми говоримо про це відкрито. Зараз збільшилася фактично кількість таких випадків, кількість обшуків, ніж до періоду повномасштабного вторгнення.

Кількість силових структур стала більше і не секрет, що їм потрібні показники, потрібні звіти.

Зараз, наприклад, отримати дозвіл на обшук у суді, набагато легше ніж до помасштабного вторгнення і це ціла низка органів, які можуть отримувати такі дозволи. →

Віталій Гузій: Враховуючи, що нас теж, ймовірно, будуть читати підприємці, яку б ви їм пораду дали, щоб себе обезпечити від ризиків?

Андрій Шабельніков: Підприємець насамперед має мати свого юриста, свого адвоката. Якщо це кримінальне провадження, це виключно адвокат. Тобто потрібно мати договір на здійснення правової допомоги.

На підприємстві повинен бути штатний юрист та розроблені інструкції для тих людей, які там працюють. Запроваджений картковий, пропускний режим, щоб ніхто не міг самовільно заходити на територію.

Також потрібно мати відеоспостереження і запис всіх відеокамер, які зберігатимуться на віддаленому сервері.

На підприємстві необхідно мати журнал відвідувань, щоб наприклад, представник правоохоронного органу міг записатися, пред'явити своє посвідчення, адже є непоодинокі випадки, коли підприємець каже, що були якісь люди у формі, щось розпитували, щось вилучили, а був би юрист, він пояснив би, що мають залишити копію протоколу, перелік вилученого майна із конкретним описом, тощо. Тобто є цілий комплекс заходів безпеки бізнесу.

Зрозуміло, що це 100%

не обезпечить але це допоможе в подальших діях.

Ситуація не закінчується лише обшуками і все. Далі продовження кримінального переслідування або, навпаки, оскарження дій, закриття кримінального провадження, повернення майна, притягнення правоохоронців до відповідальності, тощо.

Головне, в будь-якому випадку, не опускаючи руки, а боротися. Якщо бізнес розуміє, що в нього все правильно і все добре потрібно не тільки все оскаржувати, але і готуватися, проводити превентивні заходи і т.д.

Віталій Гузій: Як, на Ваш погляд, українська влада має вирівнювати кардинальну різницю в інвестиційній привабливості між, наприклад, Львовом та Івано-Франківськом з однієї сторони та Запоріжжям і Харковом з іншої сторони в умовах продовження бойових дій, оскільки очевидно, що збереження цього дисбалансу буде посилювати розкол в суспільстві та більше того, навіть може породжувати так званих «ястребів війни» на заході країни, які можуть бути зацікавлені в продовженні активної фази війни, що забезпечує перетікання ресурсів всередині країни зі сходу на захід?

Андрій Шабельніков: Ми вже почали аналізу-

вати дану ситуацію. Що ми можемо найголовніше підсумувати і сказати, що потрібні одні сталі правила гри для всіх - це найголовніший меседж для цього питання.

Нам потрібні одні правила, одне податкове навантаження для всіх. Ніякі інвестиційні няні не потрібні, не потрібні якісь наглядачі за бізнесом, не потрібні «клуби білого бізнесу», тощо.

У нас на даний час відбувається фактична релокація бізнесу і привабливість західних регіонів в разі зростає. Це відбулось з причини тих самих воєнних ризиків.

Із-за того, що частина території окупована, що десь немає електроенергії, що в деяких регіонах навіть комендантська година інша. І це все дозволяє підприємствам на заході країни працювати ефективніше.

Так, може бути, що рівень безробіття через це на сході країни буде вищий, ніж на заході. Знову ж тоді додаткова соціальна напруга, вимирання цілих регіонів. Питання в тому, як можливо компенсувати такі військові ризики якимись механізмами від держави. Можливо, зниженням цін на оренду нерухомості для малого, середнього бізнесу.

Ми ж розуміємо, що допоки не будуть припинені військові дії, ситуація не відновиться. Тільки після скасування воєнного

стану розпочнеться процес відбудови та залучення інвестицій. Весь світ і європейська частина зацікавлені в тому, щоб відбудувати Україну. Тому я оптимістично налаштований і розумію, що гниючий стан в деяких регіонах у зв'язку з діями країни-агресора на тих територіях, коли знищується все буде тривати до припинення війни. Але ми розуміємо також, що навіть після деокупації в 22-му році частини території одразу розпочалось повернення людей додому, повернення того самого бізнесу, також фіксувалась релокація бізнесу на території Харківщини, Херсонщини.

Ми бачимо, що відбувається там, де немає країни-агресора, де немає бойових дій - там одразу є відновлення життя.

Роль держави - допомогти звільнити збройним силам захоплену територію, це найголовніше. Якщо ми говоримо про компенсацію, то хоч програма ця є і трохи десь щось там компенсується, але навряд чи підприємства масштабно будуть розвертатися у прифронтових регіонах. Допоки не закінчатся активні бойові дії не буде взагалі нічого компенсуватись, по тим об'єктам, що там зруйновані чи окуповані. Як туди комісія виїде, це взагалі наразі неможливо.

Головне, щоб регіона-

лізм не домінував над націоналізмом і регіональні інтереси не ставились вище, ніж загальнонаціональні.

Віталій Гузій: Чим взагалі може бути Україна приваблива з точки зору іноземних інвестицій, скажімо, від американських, європейських, китайських, індійських, бразильських, турецьких, арабських інвесторів у разі припинення війни?

Андрій Шабельніков: Насамперед це те, про що вже ми говорили і на що вже звернули увагу - це будівельна сфера, тому що попереду велика відбудова країни.

Також, це агросектор, тому що є чорноземи. І хоч багато території окуповано, багато заміновано, але все одно агросектор цікавий для інвестора. І це не тільки виробництво і продаж сировини. Для прикладу, беремо Туреччину, яка купує наше зерно і виробляє з нього помол, а потім продає далі дорожче в разі.

Тобто ми маємо продавати не сировину, а вже готовий продукт. І тому, якщо ми говоримо про цю сферу, то це підприємства, які будуть виробляти високоякісний продукт, який буде експортуватись на європейські і світові ринки.

По тим самим рідкоземельним металам, наприклад, виробляти з них мікрочіпи, напівпровідники,

тощо. І у нас є високотехнологічні підприємства, які можуть це робити.

Інвестувати в ці сфери, зробити повний цикл виробництва на території України, це також можливо і потрібно про це говорити. Мозок наш, IT-сфера, про що ми неодноразово говорили, коли «Сталкер» вийшов, я, напевно, один з небагатьох, хто коментував в юридичній площині цю подію.

Великі інвестиції були в цю гру, в розробників вкладені мільйони доларів, а зараз ми маємо те, що комфортніше бути в Чехії, наприклад, аніж в Україні.

Але якщо ми все ж таки повернемося до того, що створимо одні правила гри для всіх то після завершення війни ми матимемо змогу цю сферу також розвивати і збільшувати в неї інвестиції.

Талановиті наші хлопці і дівчата, які задіяні в різних сферах в інших країнах, ми маємо намагатись їх повернути. Маємо створити їм можливість, в тому числі і в податковій політиці для того, щоб вони працювали в Україні.

Будемо і ви, і я, як відповідальні громадяни, робити все від нас залежне для того, щоб, зокрема, і інвестиційний клімат в Україні покращився, освітлюючи його проблеми та допомагаючи їх розв'язанню.

